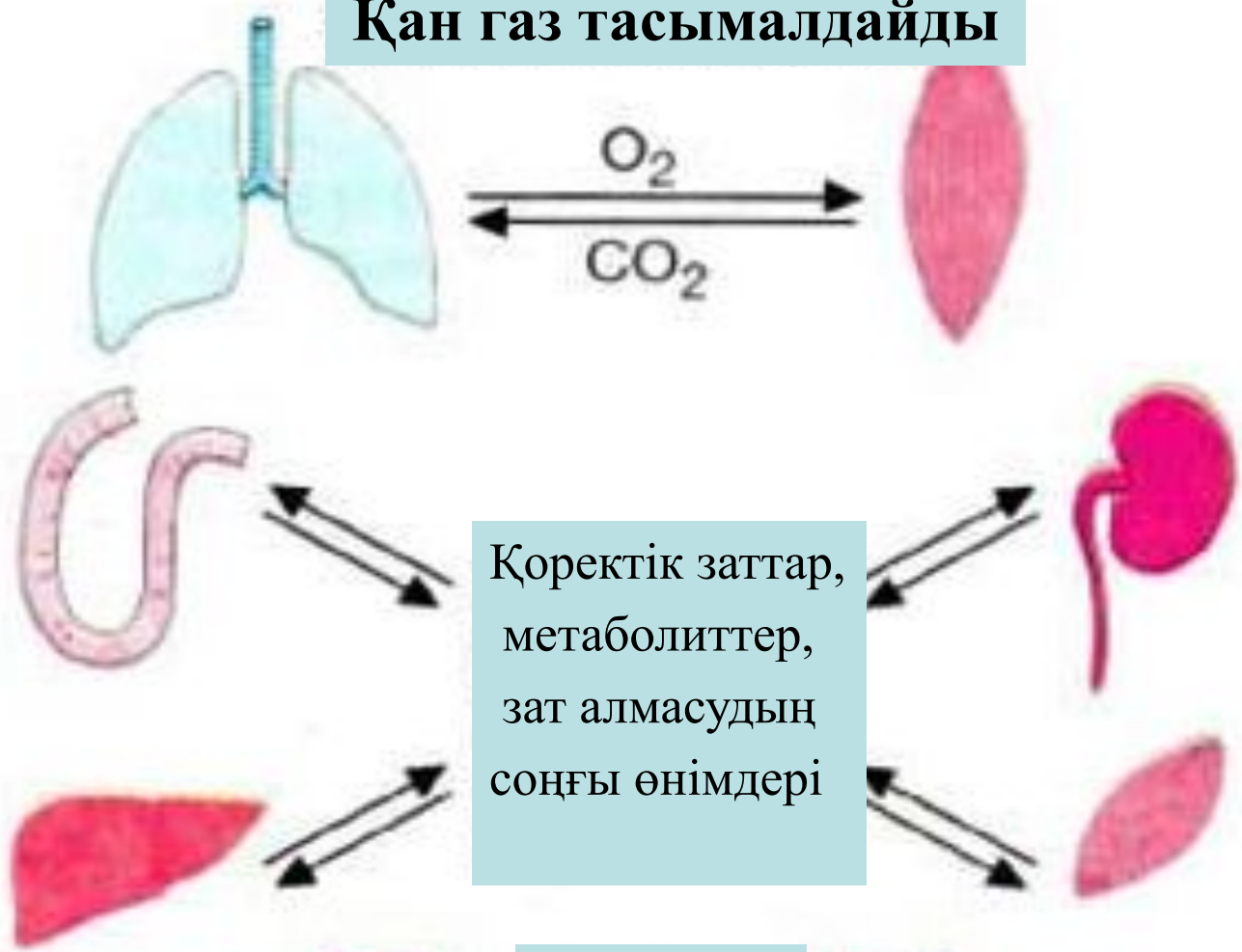

Сабақтың тақырыбы

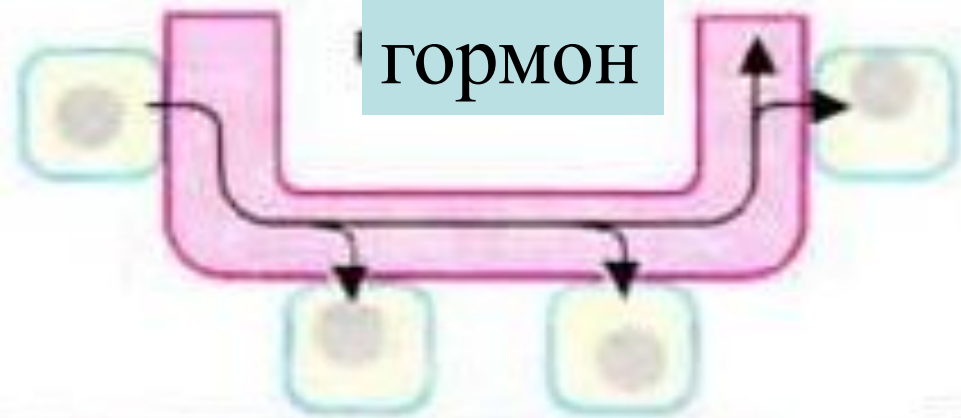
- Қанның құрамы, қан жасушалары. Эритроциттер

- **Қан** - организмдегі ішкі сұйық ортаның бірі. Ол қан тамырларының тұйық жүйесін бойлай ағып, тасымалдау қызметін атқарады.
- Қан барлық мүшелердің клеткаларына қоректік заттар мен оттегін жеткізеді және тіршілік әрекетінің өнімдерін зәр шығару мүшелеріне тасымалдайды.
- Организмдегі биологиялық әрекетшіл заттардың гуморальдық реттелу қызметі қанның қатысуымен іске асады.
- Қан организмнің инфекциядан қорғаныш реакциясын қамтамасыз етеді.

Қан газ тасымалдайды

гормон

транспорт

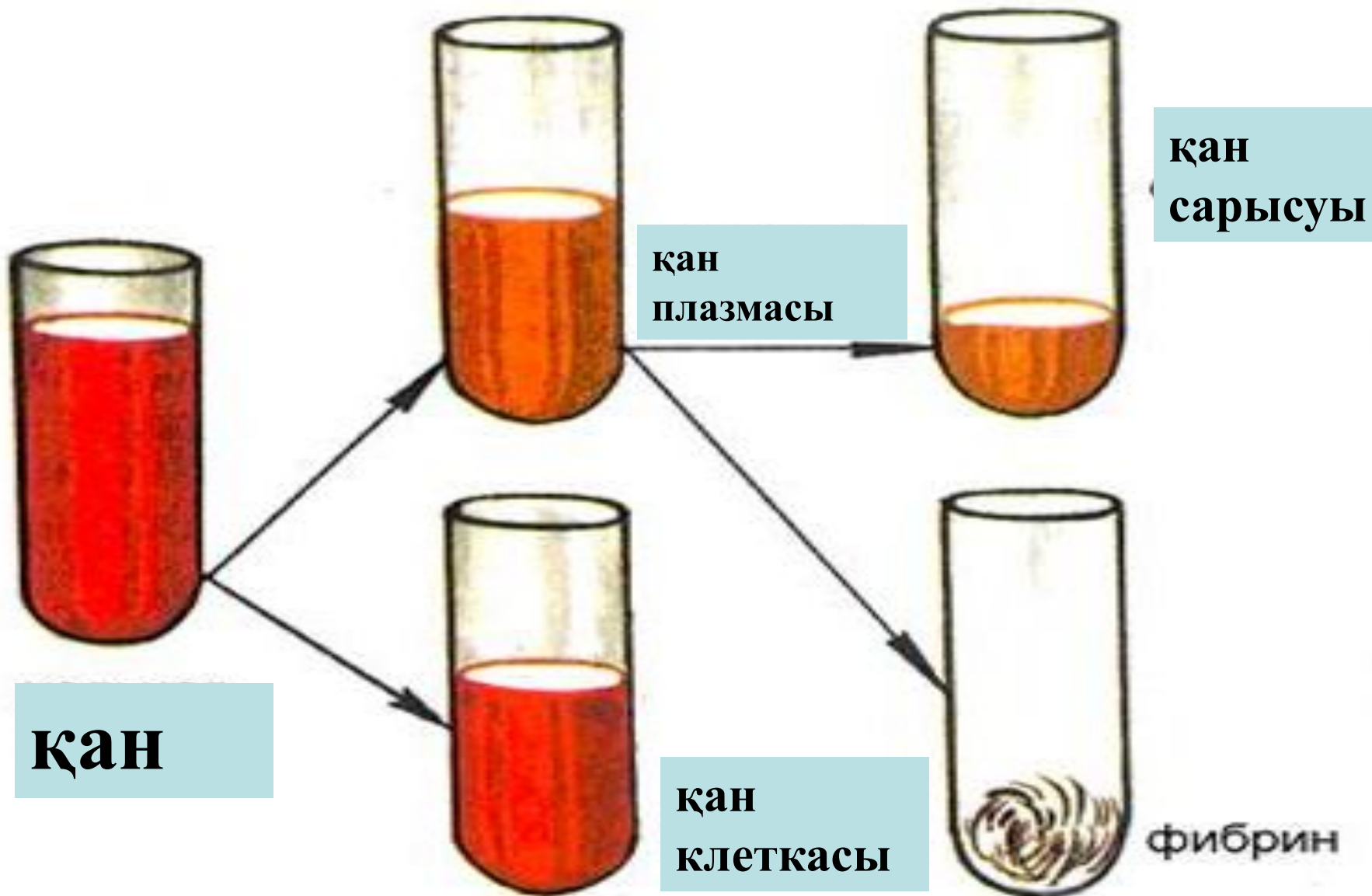
- Қан-қоректік және қорғаныш қызметтер атқаратын сұйық дәнекер ұлпа.
- Қан-бұл сұйық зат, дене салмағының он екіден бір бөлігін құрайды.
- Орташа алғанда ересек адамда 5-5,5л қан болады.

**Қан екі
құрылымнан
тұрады:**

**•Қан
клеткалары
• 40-45%**

**•Қан плазмасы
•55-60%**

Қанның құрамы

қан

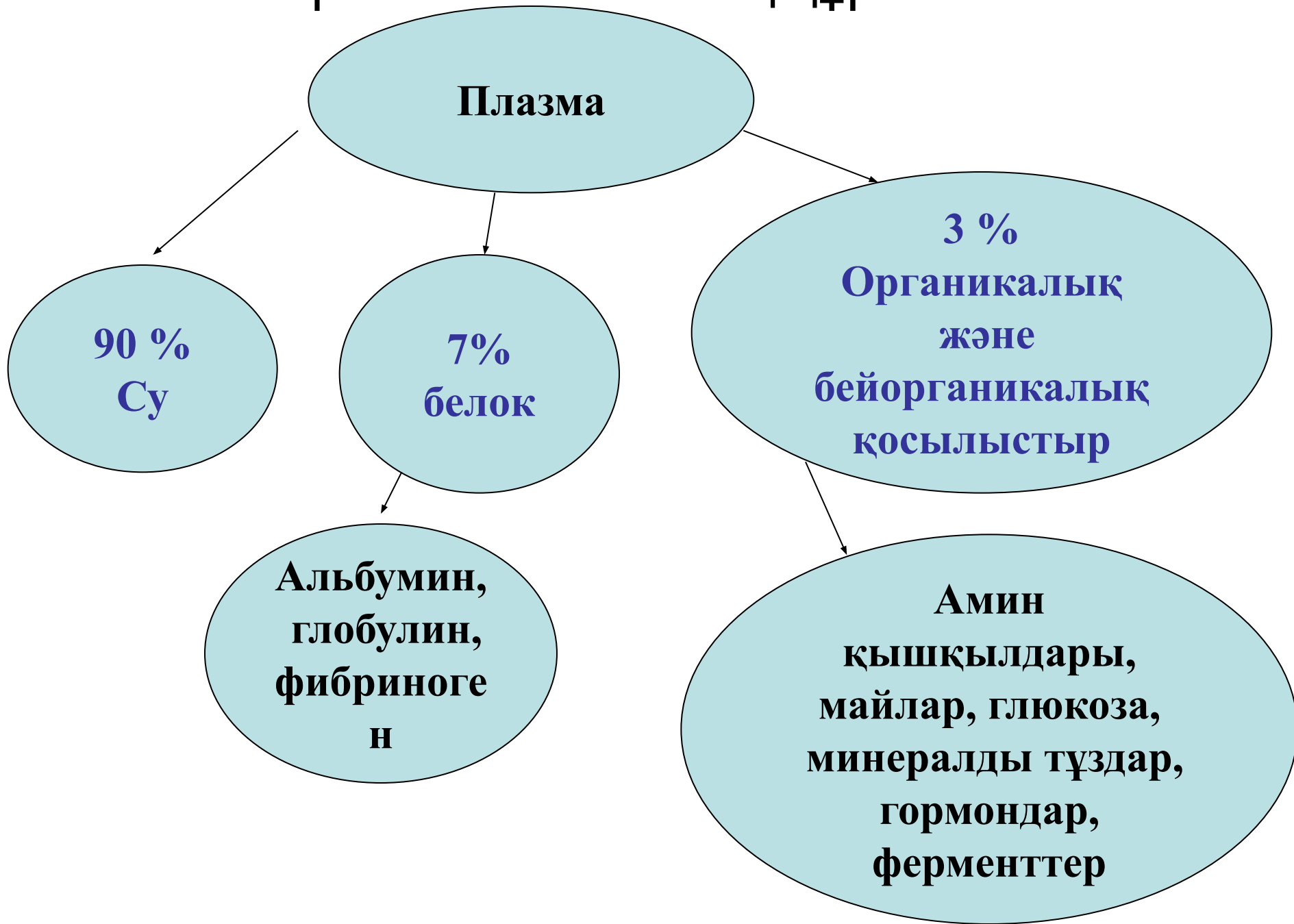
қан
плазмасы

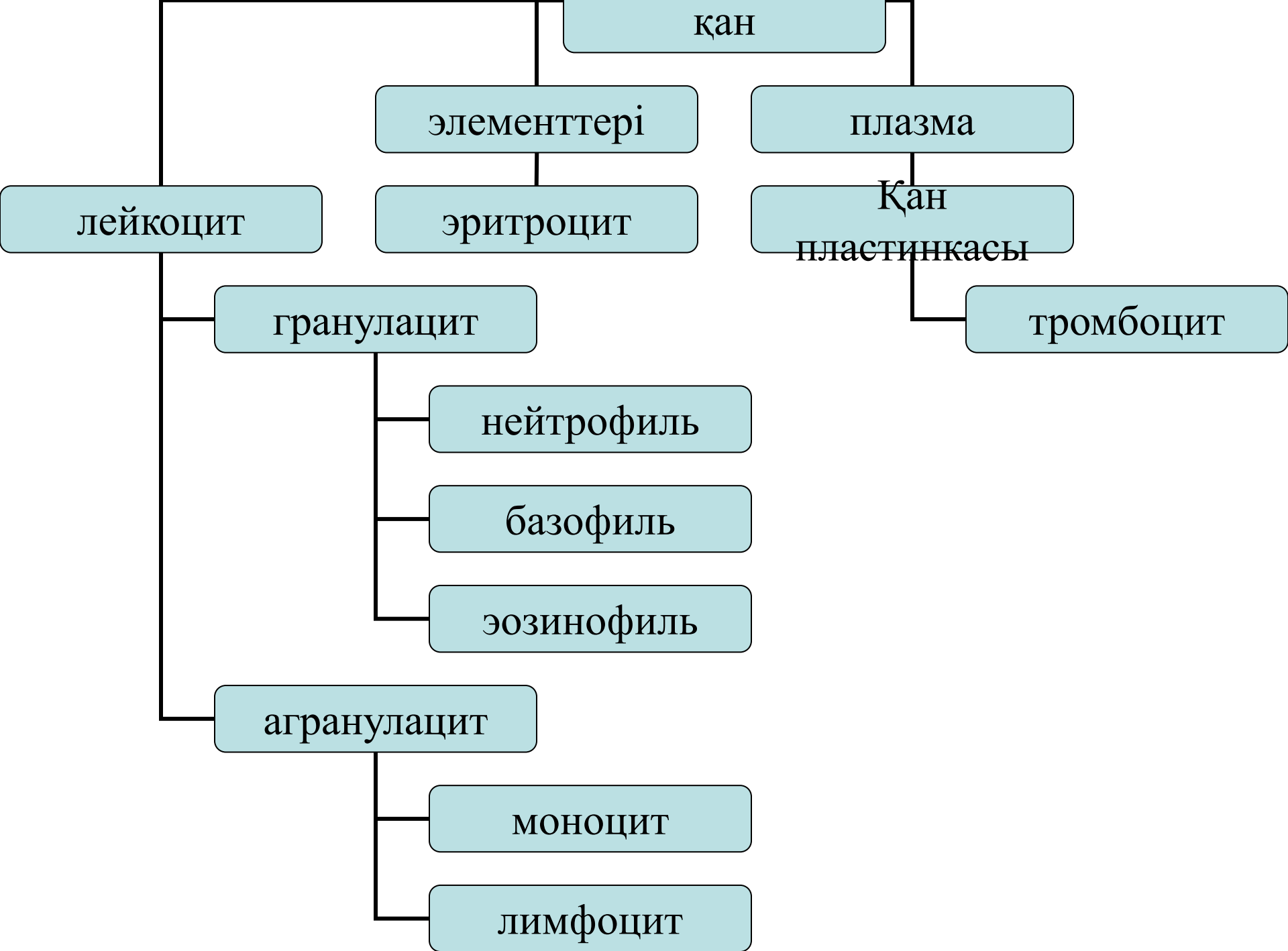
қан
сарысуы

қан
клеткасы

фибрин

Қан плазмасының құрамы

ЭРИТРОЦИТТЕР

1673ж.
Левенгук
ашқан

- Сүтқорек
- тілерде
- ядросы

Лейкоциттер
ге
қарағанда
500-1000 есе
көп.

организмде тотық
процесіне қажетті

оттегін
тартып, көмір
қышқылын
организмнен
шығару
қызметін

• болмайды.

• Оттегінің
таралуы

• эритроциттің
негізін
• құрайтын тыныс
алу

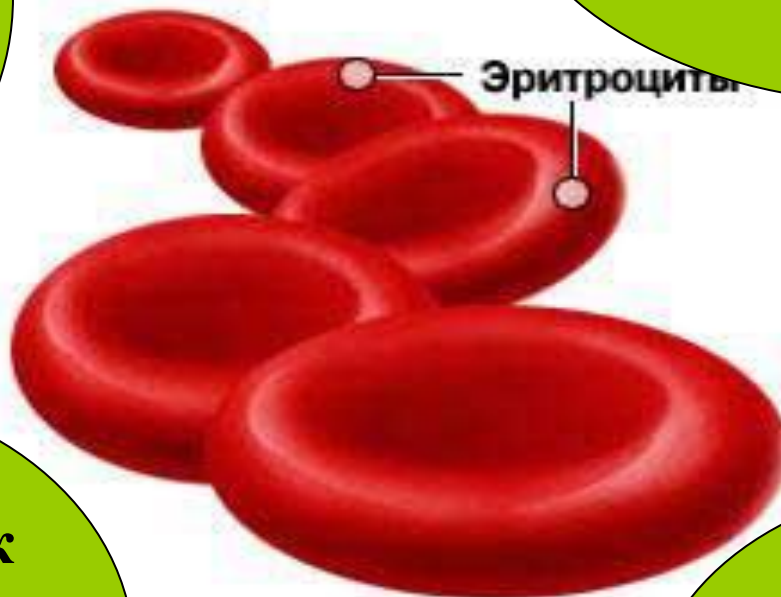
• пигменті -
гемоглобин

• арқылы

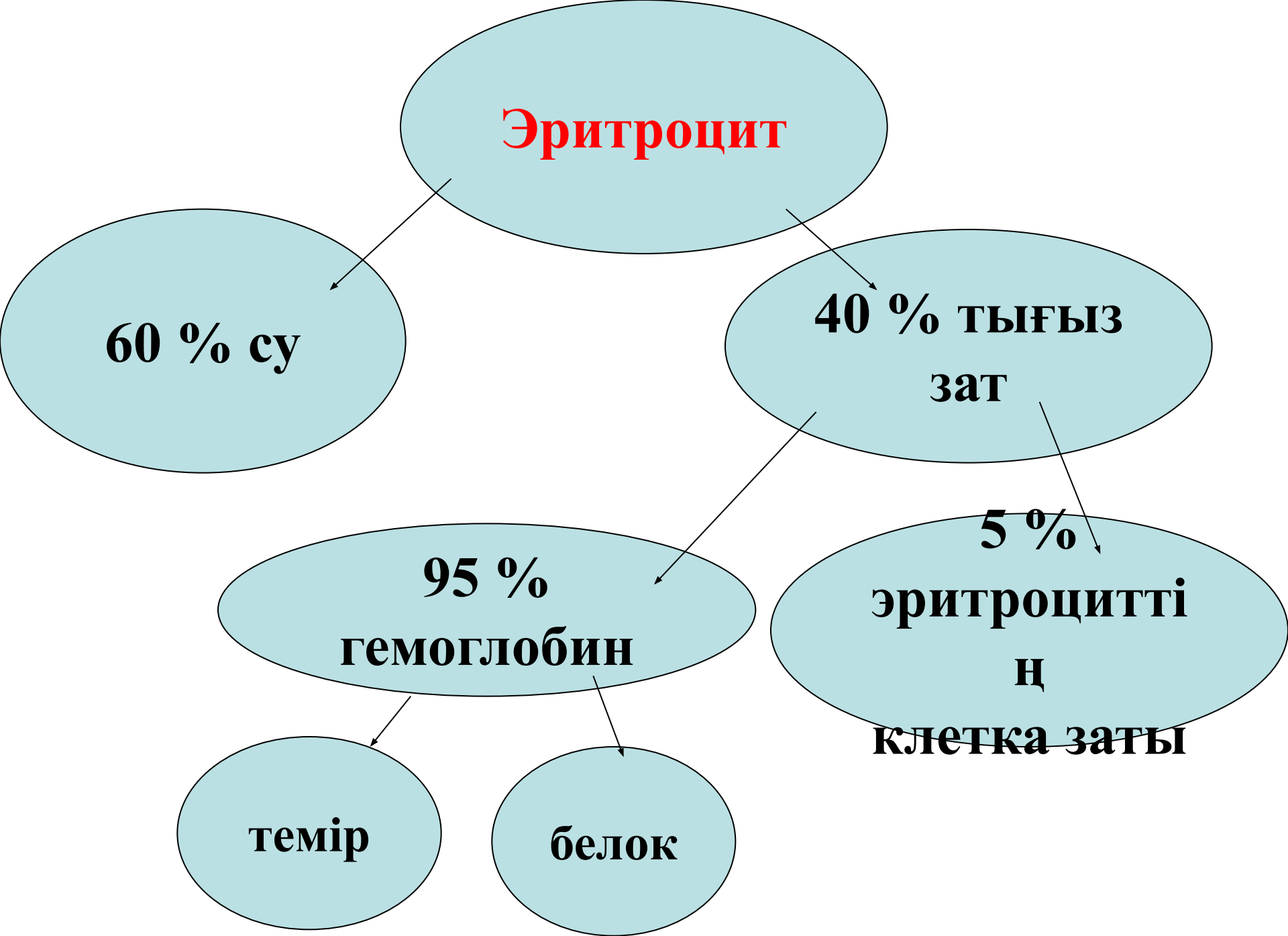
**Формасы
өзгермелі**

**Иілгіш және
жазық
түрі кездеседі**

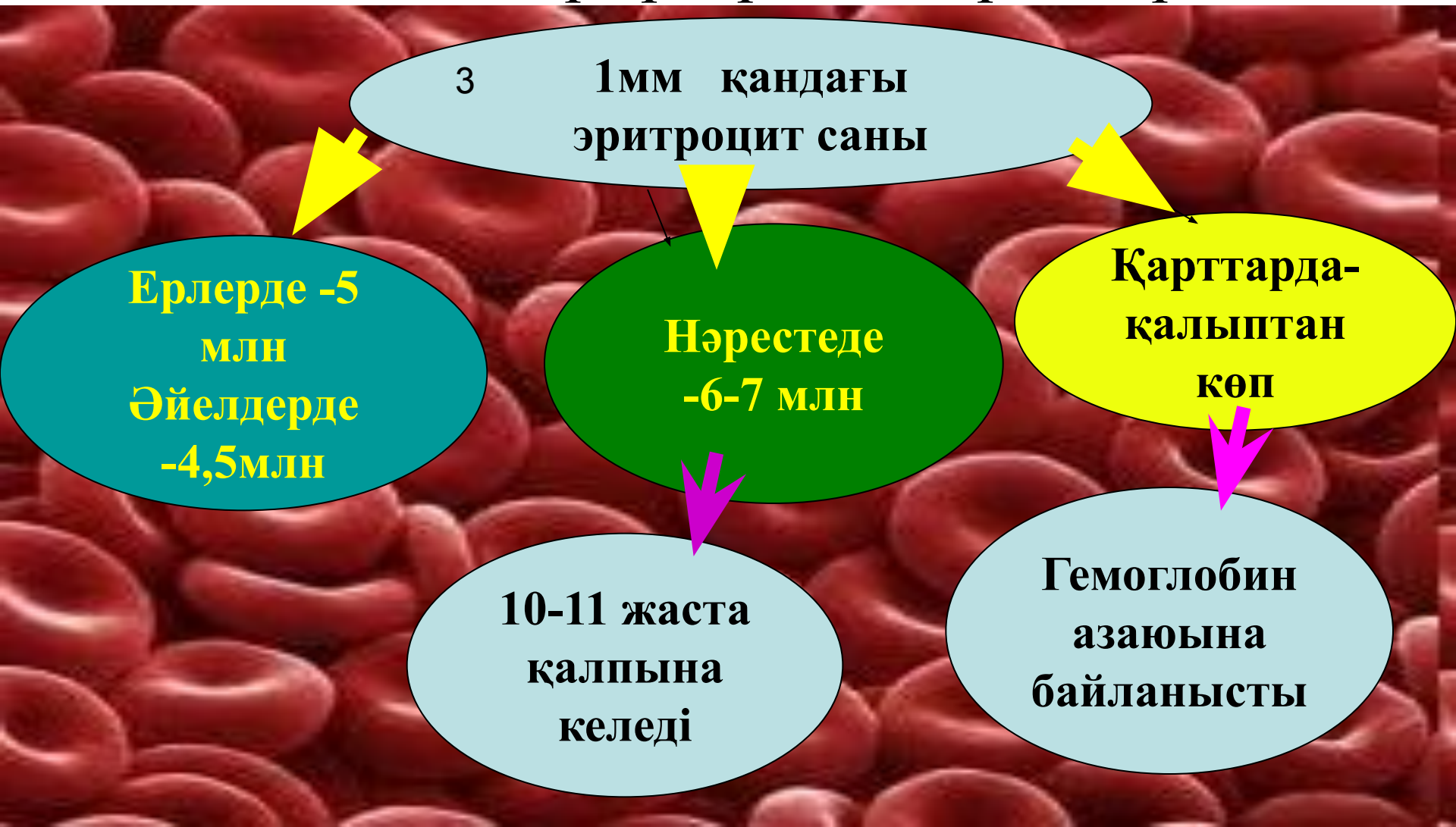

**Кішкене түтік
капиллярдан
өткенде
өзгереді**

**Серпімді
созылып,
ұзарады**

Адам эритроцит көлемі- 125мкм
диаметрі- 7,5 мкм, көлденеңінен 1,9-2,5мкм
Адамда 2 литр эритроцит бар, 25 трилион

3

1мм қандағы
эритроцит саны

Ерлерде -5
млн
Әйелдерде
-4,5млн

Нәрестеде
-6-7 млн

Қарттарда-
қалыптан
көп

10-11 жаста
қалпына
келеді

Гемоглобин
азаюына
байланысты

Сәйкестіндіру тесті

- Қан Қан ұйымайтын ауру
- Эритроциттер Оттекті тасымалдайды
- Гематолог Плазмадағы белок
- Гемофилия Қан ауруын емдейтін дәрігер
- Глобулин Қанның қызыл түсті жасушалары
-

Қанның құрамы	Атқаратын қызметтері

--

--

--

--

--

--

--

--

- Қан үнемі ағыста болып, денедегі барлық ұлпаларға зат алмасу үшін қоректік заттарды жеткізу және алмасудың нәтижесінде пайда болатын зиянды заттарды шығару қызметін атқарады.
- Сондықтан қанды ішкі зат алмасуды реттеп, тіршілік жүйесін қамтамасыз ететін орта деп есептеуге болады.
- И.А.Кассирский "Қан организмнің айнасы, онда клетка мен ұлпалардың әр түрлі өзгерістері өз көрінісін бейнелейді" деп түсініктеме берді.

Үйге тапсырма

§ 30 Лейкоциттер.

Тромбоциттер. Қанның ұюы

Әртүрлі жануарлар эритроцитері

Протей

Тритон

Бақа

Көгершін

Тауық

Піл

Теніз шошқасы

Ит

Егеуқұйрық

Қоян

Мысық

Лама

Тышқан

Түйе

Жылқы

Шошқа

Есек

Сыыр

Қой

Ешкі

Құдыр

Бақада
23-16 мкм

Ең ұсақ
эритроцит
ешкінікі-4мкм

, 3
есесіне 1мм
14,5млн

**Эритроцит
цитоплазм
асы**

Эритроцит изотонды ерітіндіде өзгермейді.

**Тұздардың- хлорлы
натрийдің, яғни «**ас тұзының**» үлкен
маңызы бар.**

**Сүтқоректілердің қанындағы жалпы
осмостық қысым ас тұзы
ерітіндісінің **0,9%** тең қысымға сәйкес
келеді. Мұндай ерітіндіні
физиологиялықерітінді деп атайлы.**

**0,9 % NaCl артса
гипертония
Эритроцит
жиырылып,
қабысып қалады**

**күю арқылы
солты**

**0,9 % NaCl кемісе
гипотония
Эритроцит ісінеді,
жарылып, гемоглобин
плазмаға шығып, еріп,
гемолиз жүреді**

Лейкоциттер

- **Қан қорғаныштық қызмет атқарады. Мысалы, лейкоциттер кейбір бөгде заттарды, зиянды бактерияларды, өлі клеткаларды жұтып құрту қасиеттері арқылы организмнің ішкі ортасын тазартып отырады.**
- **Қан антиотоксинді заттар түзу арқылы инфекциямен күреседі.**

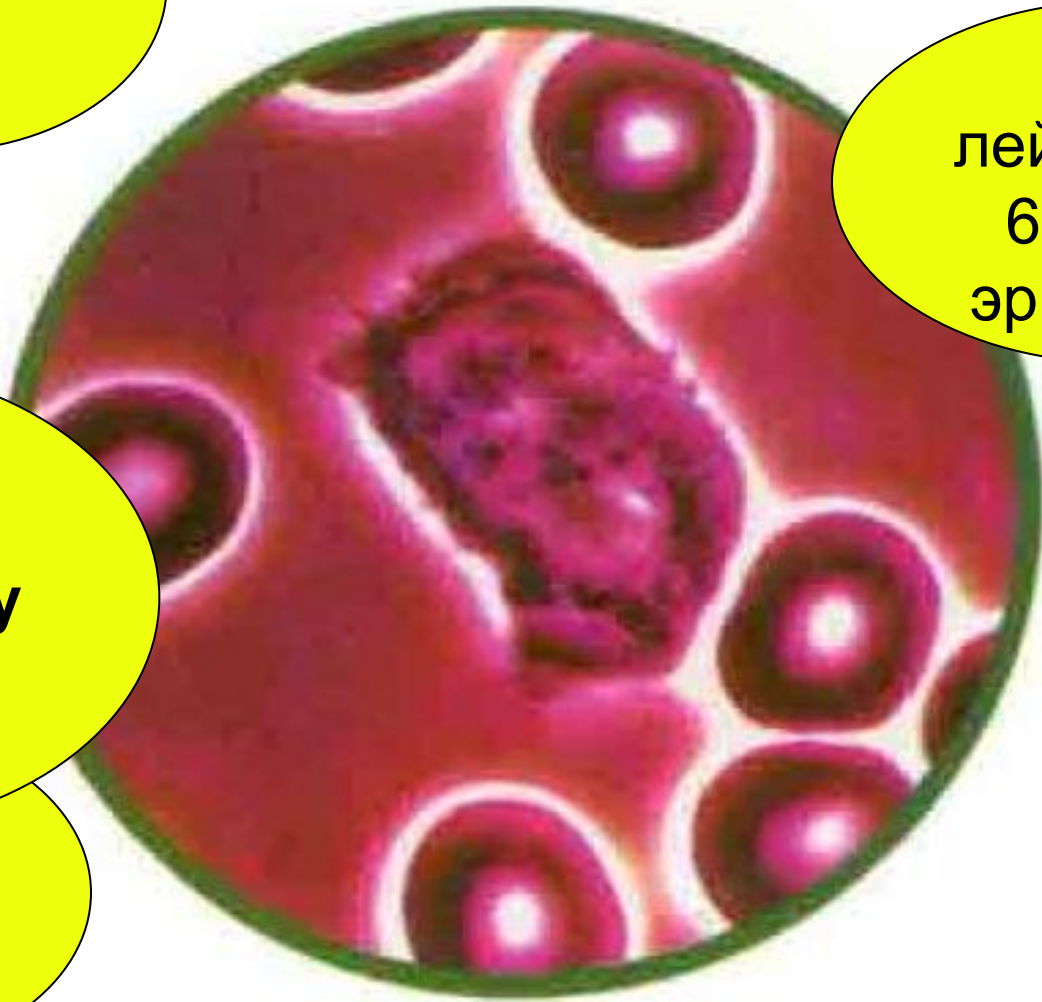
Лейкоцит

1мм 6-8
мың

1
лейкоцитке
600-700
эритроцит

Тамақтану,
жұмыс істеу
кезінде

31мм
3-10 мың

лейкоцит

гранулацит

Түйіршіктілер

МИТОЗ ЖОЛЫМЕН
бөлінбейді,
бір түрден екінші
түрге ауыспайды

агранулацит

Түйіршіксіз

МИТОЗ ЖОЛЫМЕН
бөлінеді,
бір түрден екінші
түрге ауысады

лейкоцит

гранулацит

агранулацит

Нейтрофиль-63-67%

Моноцит 6-8 %

Базофиль-0-0,5%

Лимфоцит-24-30
%

Эозинофиль3-4%

Гранулоциттер

Нейтрофилдер

қышқылды да
негізгі бояуды
да қабылдап,
әлсіз боялып,
нейтралдық
реакция береді

Эозинофилдер

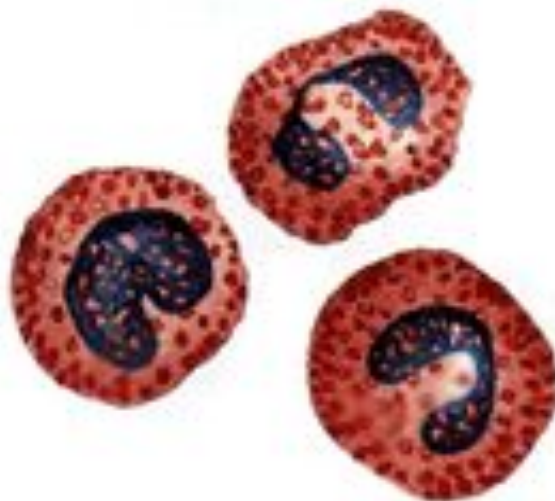
қышқылды
боялады
қабылдайды

Базофилдер

Негізгі
бояуларды
қабылдайды

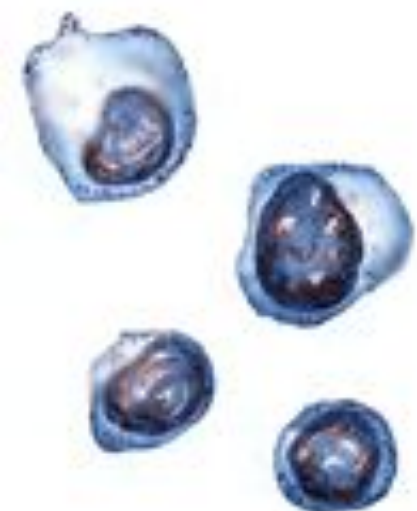
1 — Нейтрофил

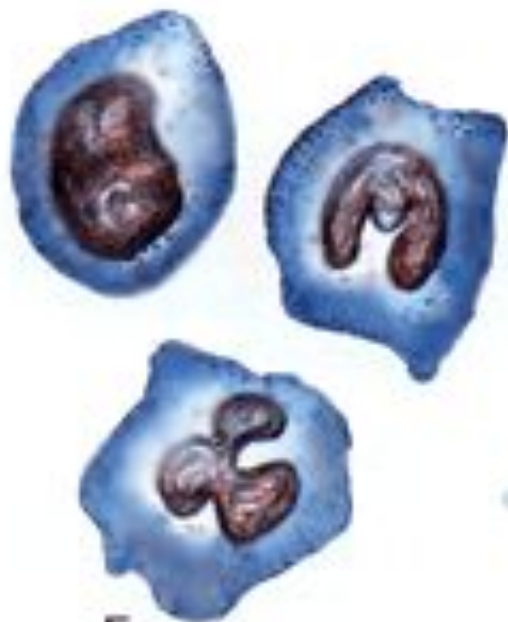
2 — Эозинофил

3 — Базофил

4 — Лимфоцит

5 — Моноциты

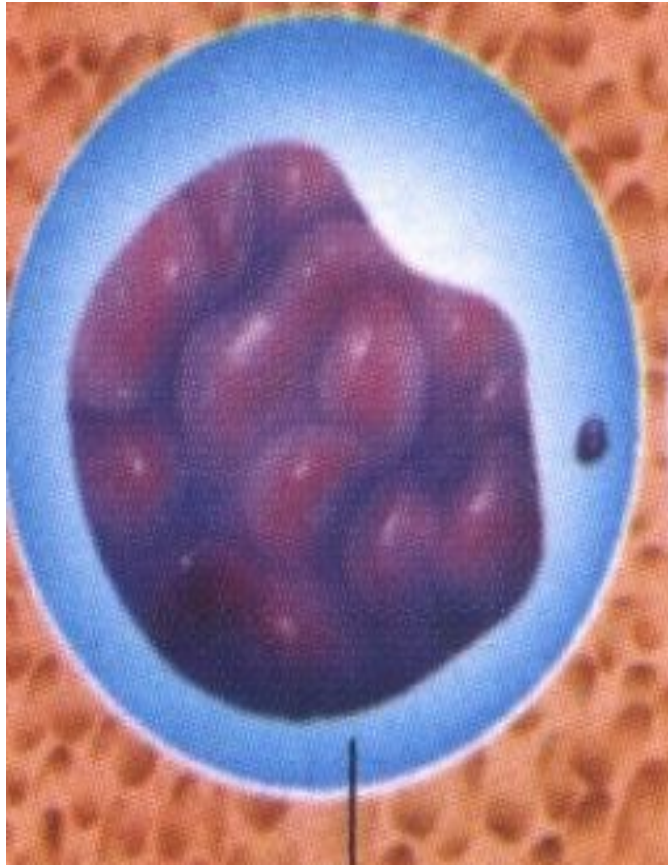
6 — Тромбоцит

7 — Эритроцит

- **Түйіршіктері жоқ лейкоциттер - агранулоциттер деп аталады.**

Лимфоциттердің ядролары сегменттелмеген.

Олардың мөлшері ересек адамдарда 24-30% аралығында.

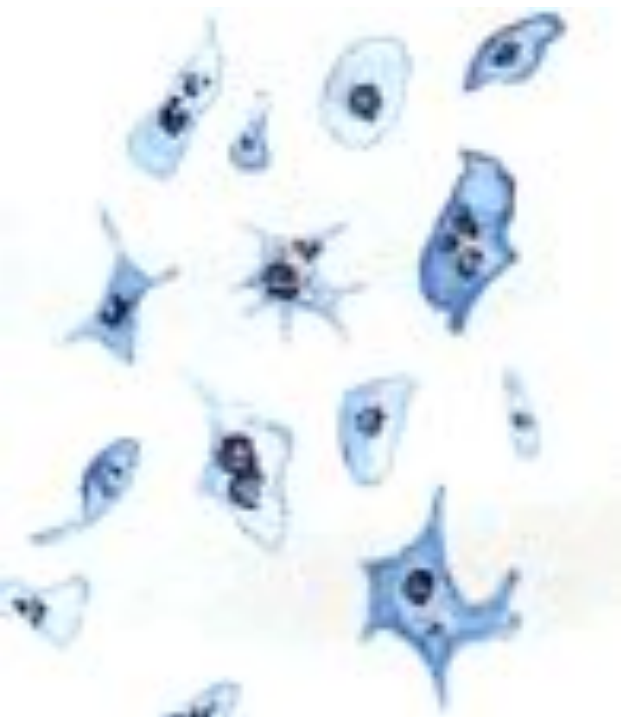
Организмде лейкоциттердің, үлкен, орташа және кішкене түрлері кездеседі.

Қалыпты жағдайда лимфоциттер тек лимфалық қан жасау мүшелерінде жиналып жатады.

Лимфоциттердің клетка органоидтары жақсы жетілген

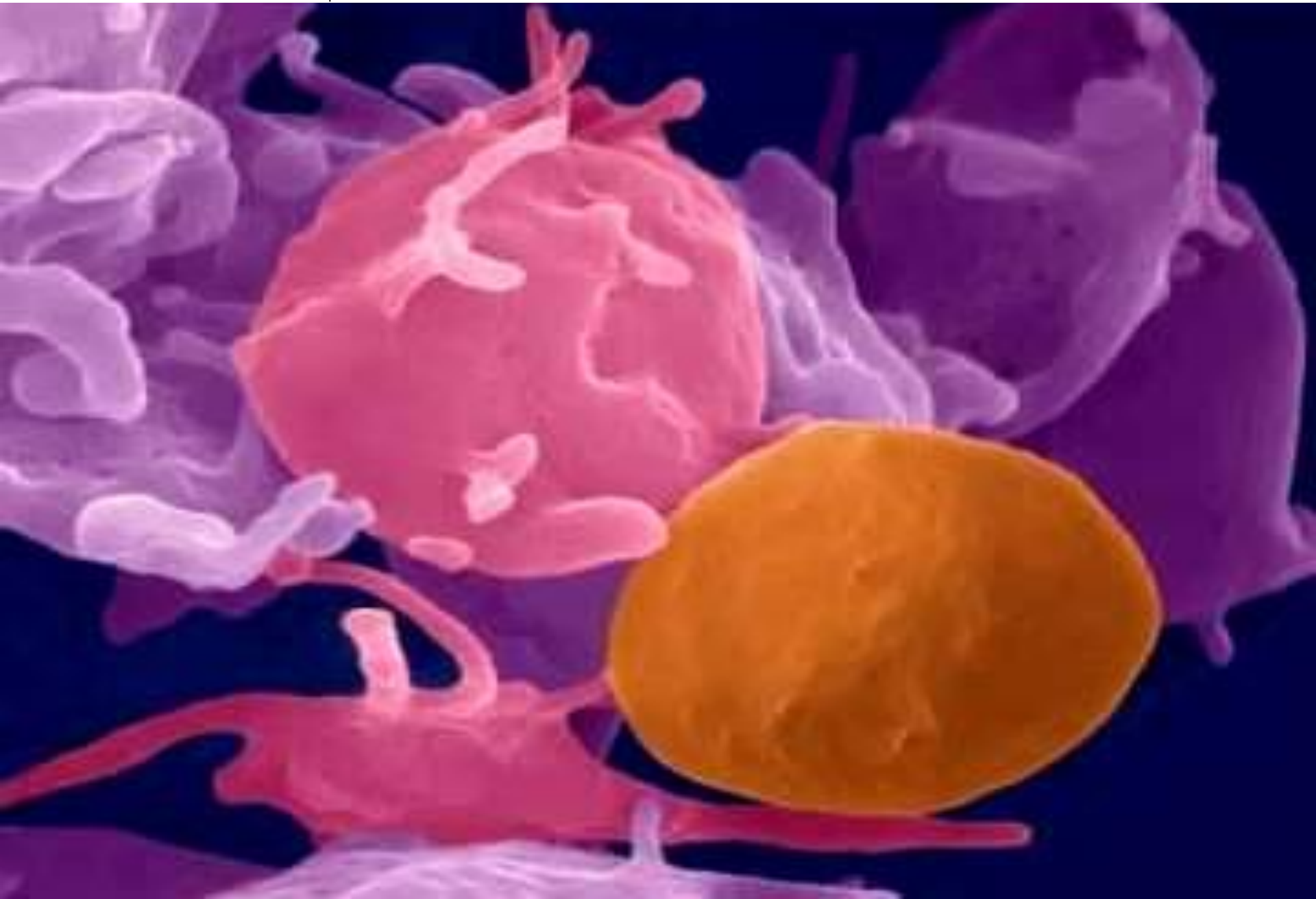
Тромбоциттер

- Тромбоциттер олар адамда клетка емес, клетканың бөліктері сияқты, сондықтан қан пластинкалары деп аталады.
- Тромбоциттердің клетка емес екендігі анық, бірақ пайда болу жолы белгісіз, пішіні тұрақсыз, ішкі ортаның жағдайына сезімтал келеді.
- Адамның қан пластинкасы өте кішкене **2-3мк**, оның есесіне олардың саны өте көп **1мм-де 150000-300000**.

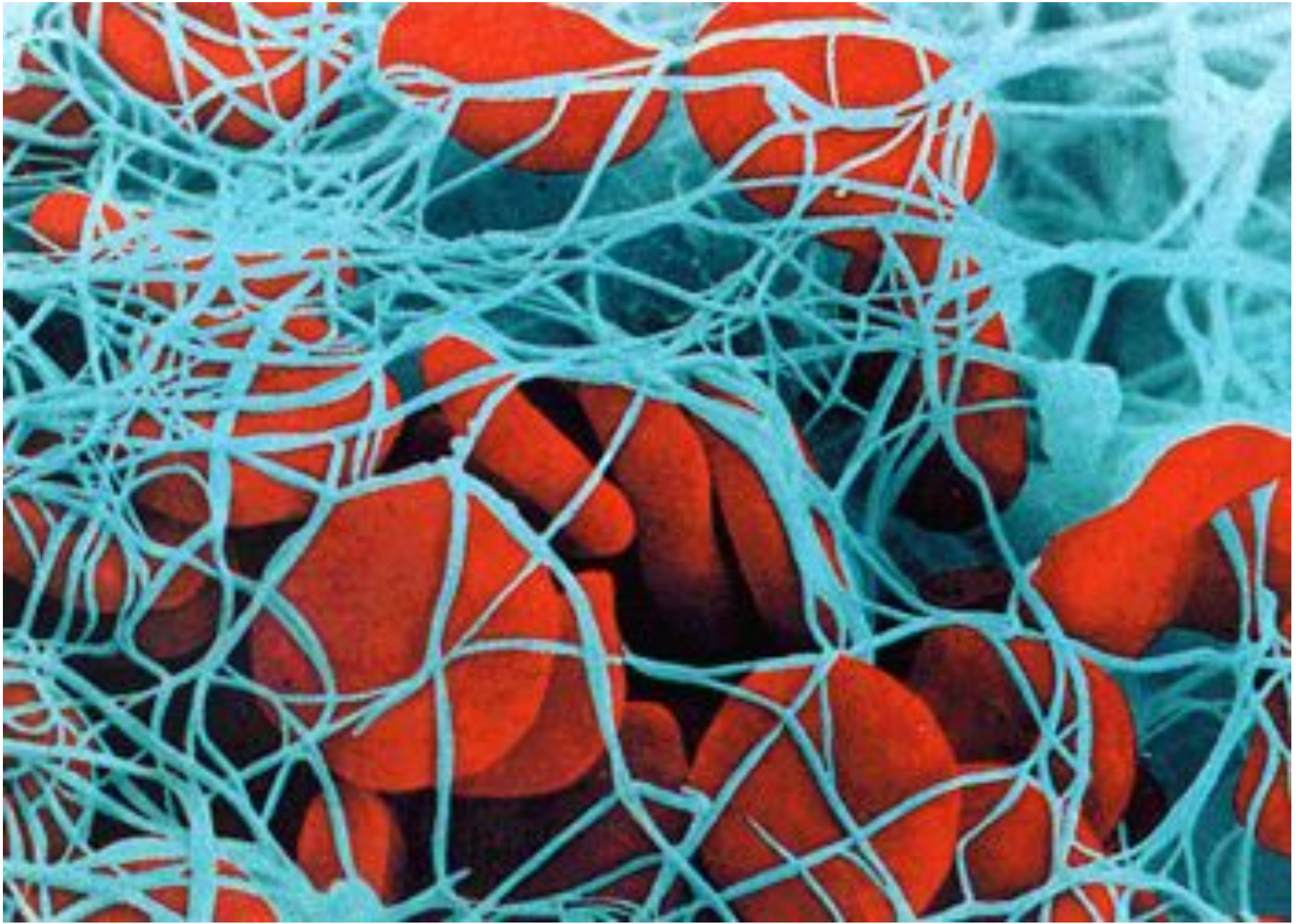

ҚАН ПЛАСТИНКАСЫ

қан ұюы

Жоғары сатыдағы жануарларда дәнекер ұлпасы көп кездеседі.

Олар эпителийдің астында жапсарласа жатады.

•Организмдегі барлық мүшелер мен

•ұлпалардың клеткалары
•дәнекер ұлпасы арқылы

• қоректенелі.
•Дәнекер ұлпасы ішкі

•зат алмасуды жүзеге

•асыратын орта болып саналады.

Мүшелердің қабығында бұл ұлпа механикалық қызметті де атқарады.

•Сондықтан ол қанмен бірге трофикалық және қорғаныштық маңызы бар біртұтас жүйе құрайды.

тромбоциты
(кровяные
пластинки)

костная
ткань

нейтрофильный
гранулоцит

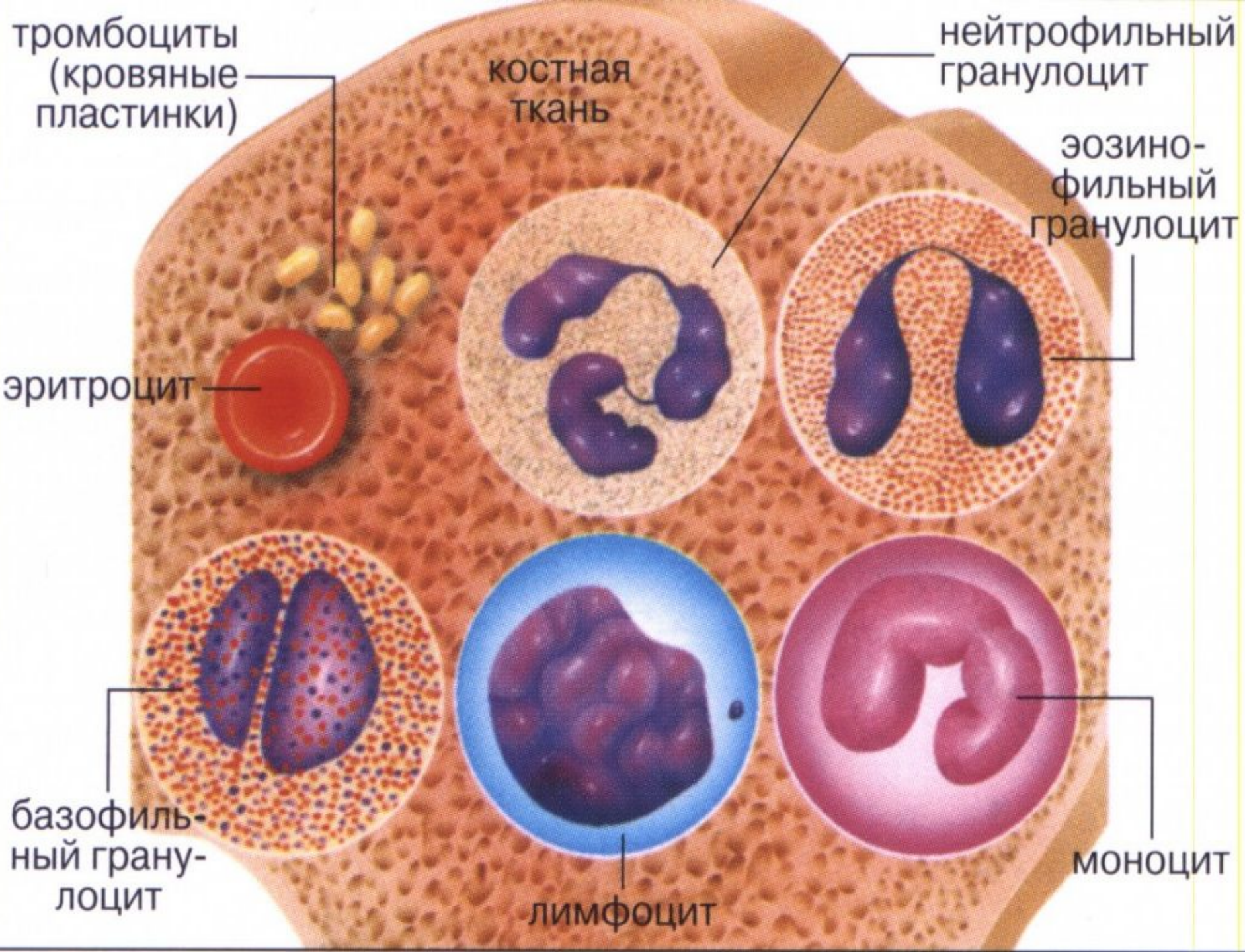
эозино-
фильный
гранулоцит

эритроцит

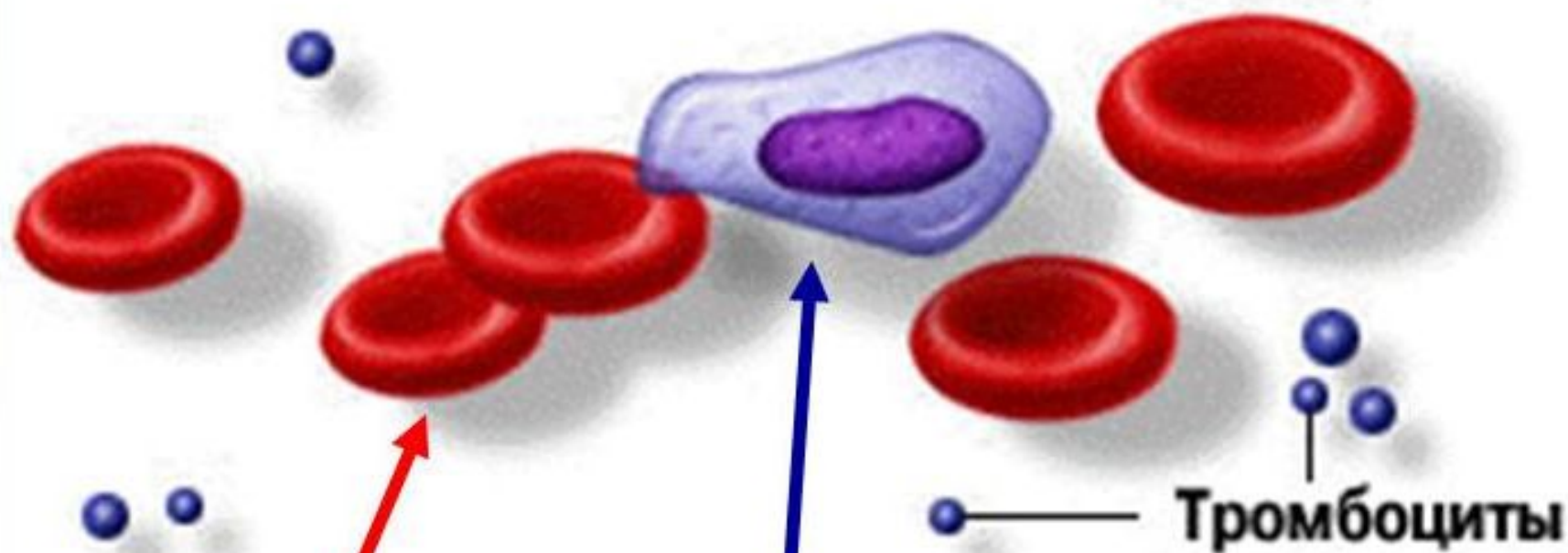
базофиль-
ный грану-
лоцит

лимфоцит

МОНОЦИТ

КЛЕТКИ КРОВИ

ЭРИТРОЦИТЫ

ЛЕЙКОЦИТЫ

Тромбоциты

**Назарларыңызға
рахмет!!!**